

Dušan Bertič
Roztrhnutý čas II.

Dušan Bertič

ROZTRHNUTÝ ČAS III.

Petr Placák
ROZTRHANÝ ČAS

Ve větru praská dřevěný les
brodíš se nažloutlým sněhem
mrtví ptáci zpívají
vě zvláštní podivuhodné krajině
začínáš mít radost

Ve větru praská dřevěný les
nažloutlým sněhem se brodíš
zpívají mrtví ptáci
v podivuhodné krajině
radost mít začínáš

Ďakujem pánovi Mgr. Petrovi Placákovi za láskavé dovoľenie uverejniť jeho báseň aj v záverečnej časti mojej trilógie a tiež za jeho úprimné vyjadrenie podpory, čo sa týka mojej literárnej činnosti.

Dušan Bertič

Dušan Bertič: Roztrhnutý čas III.

Ak by sme aj mohli zmeniť akýmkoľvek spôsobom udalosti, ktoré sme v minulosti prežili, ktorým smerom by sa uberali naše nastávajúce životné situácie? Je možné ich v prúde času usmerňovať a dostať veci do správnych koľají podľa našich predstáv? Bola by existencia akejsi simulácie či paralelnej reality riešením? Ale čo ak je všetko inak, ako sme doteraz predpokladali? Čo ak sa všetko odohráva len v našich myšliach?

Záverečná časť trilógie z pohoria Tribeč bude pre vás, dúfam, rovnako zaujímavá a napínava, ako dve predchádzajúce časti. Dušan a jeho synovec Tomáš sa poslednýkrát púšťajú do dobrodružstva, o ktorom s určitosťou nevedia, ako sa môže skončiť. Ale majú plán. Opäť sa zaoberajú rôznymi teóriami až na hraniciach konšpirácie, ktoré im majú pomôcť pochopiť, čo sa vlastne deje a nachádza v pohorí Tribeča. A tentokrát sa zdá, že sú už na tej správnej ceste. Lenže, ako to už chodí v takýchto prípadoch, budú musieť priniesť na oltár poznania aj obeť.

Ktorí z nich ju prinesie? Alebo, že by to bolo nakoniec znovu inak?

D.B.

ROZTRHNUTÝ ČAS III.

Pomaly som kráčať od hrobu, úzkym, snehom jemne poprášeným chodníkom smerom k malej cintorínskej bránke. Je štvrtok, dvadsiatehoštvrtého. Píše sa rok 2026 a mierne sneží. Sú štyri stupne pod nulou. Dnes máme s Monikou výročie. Preto som teraz tu. Na cintoríne v Zlatne.

Svoju úlohu sme splnili. Prešlo dvanásť rokov odvtedy, čo sme sa vrátili späť z druhej reality. Vlastne... Vrátil som sa len ja. Monika sa rozhodla obetovať a zostať. Ak by sa náhodou niečo vyskytlo... Z Pliešky, zo skalnej plošiny, som sa po rozplynutí bielej hmly vrátil späť sám.

Bez kryštálov a čiernych kameňov.

V hlbokom zamyslení, nevšímajúc si ponuré okolie, som uvažoval nad tými takmer štyrmi desaťročiami, čo sme spolu na druhej strane prežili a čo tomu predchádzalo. Deti sme nemali a ani zo začiatku neplánovali. Deň čo deň sme pozorne strážili prebiehajúce udalosti a robili potrebné zásahy. Aby sa veci uberali správnym smerom.

Po návrate som sebe ani Monike nemusel vymýšľať falošnú identitu. Keď som sa vtedy cez zimu v sedemdesiatomštvrtom vyparil, všetci uverili, že sa mi podarilo zdrhnúť za hranice. A dedo Michal rozšíril, že Monika odišla do Juhoslávie a odtiaľ potom do Austrálie. Michalov brat stadiaľto, zo Zlatna, bol už po smrti a tak som ju, kvôli oficialitám, schoval sem. Kto by zisťoval tu, na tomto zapadákovom detaily? Sú tu pochovaní aj Monikiny rodičia, ktorí údajne tragicky zahynuli. Nikdy som sa jej na to počas nášho spoločného života na druhej strane nepýtal. Ani deda Michala. Vlastne mi to ani nenapadlo. A ona sa nikdy nepýtala na moje rodinné pomery. Boli sme šťastní a každý jeden deň na druhej strane sme využívali s Monikou naplno. Zamerali sme sa na to, aby sme dali veci do poriadku. S dedom Michalom som sa už nestihol stretnúť. Tesne pred mojím príchodom vraj odišiel. Kam, to nevedel ani žiadny zo susedov. Ja som však vytušil, že sa rozhodol odísť.

Za Monikou na druhú stranu.

Celkom ma prekvapilo, keď som obdržal z notárskeho úradu zásielku do vlastných rúk... Dedo Michal mi zanechal svoj dom v Žiranoch, ktorý som obratom hneď predal. Načasoval to veľmi dobre, keďže som sa „akože“ po dlhých rokoch vrátil z emigrácie s vymysleným srdcervúcim príbehom, že som tam prišiel o všetko a žil v posledných rokoch na ulici. Nadobudnúť potrebné doklady nebol žiadny problém. Takisto ako nenápadne splynúť s davom, či začleniť sa do spoločnosti a bežného kolobehu života.

S bratom Karolom som si to na druhej strane užil. Nešiel som ho tam zachraňovať. Rozdiel bol len v tom, že na tejto strane tragicky zahynul aj s manželkou na túre. V lete. To som sa dozvedel, keď som si vybavoval papiere. A zachraňovať som nešiel ani Jozefa. A ani by sa to nedalo, tak, ako je nezmyselná teória paradoxu starého otca. Niektoré udalosti v prúde času boli nemenné aj v druhej realite. Za tie takmer štyri desaťročia som mal dosť času sa o tom presvedčiť v mnohých situáciách. Aj keď, samozrejme, vždy tu bolo, alebo takmer vždy, to malé ale.

Po návrate som tu Tomáša vôbec nepoznal, ani on mňa. Narodil sa až po tom, čo som „zmizol“ a keď som sa vrátil, dozvedel som sa o ňom len toľko, že vraj odcestoval do zahraničia a zľahla sa po ňom zem.

Teraz mám už v podstate 107 rokov a mal som byť už dávno mŕtvy. Ale prežitý čas na druhej strane sa neguje a tiež majú na tom svoj podiel časové kryštály... Som 57 ročník, teraz je rok 2026, takže mám 69 rokov. Ale fyzicky sa cítim stále na oveľa menej a aj tak vypadám. A preto stále chodím do práce. U nás v inštitúte, teda tam, kde som „prvýkrát“ pracoval ako ornitológ. Teraz tam sedím na vrátnici. Ako informátor.

Začalo hustejšie snežiť a v hlbokom zamyslení som prišiel až k bránke. Stisol som železnú kľučku a otvoril dvierka smerom k sebe. Pritom sa ozval škripotavý zvuk zhrdzavených, dávno nenamazaných pántov. Strhol som sa.

„Ten zvuk! Čo mi to len pripomína? To snád' nie?!“

V mysli sa mi vybavil živý obraz, ako kráčam s Tomášom po zasneženom drevenom lese a na tiché slová bez ozveny, ktoré sa mi znenazdania začali drať kdesi z hĺbky podvedomia:

„Škripot kľúča otáčajúceho sa v zámke dverí, cez ktoré má poslednýkrát prejsť odsúdený väzeň na smrť.”

„Nie! To nemôže byť pravda!” čosi vo mne zaburácalo a tep mi šialene búšil do hrdla. Myseľ vydala výstražný signál.

Zhlboka som sa nadýchol a niekoľko drobných snehových vločiek mi pritom pristálo na perách, kde sa v okamihu roztopili. V mysli sa mi vynorila ďalšia nepríjemná spomienka:

„Ako keď stierače odhrnú ich krehké telá, ktoré sa rozbili na prednom skle auta, tak, ako všetky ich predchodkyne.”

Striaslo ma.

Zvláštny pocit sa odrazu vynoril, ako zlý sen. Prvýkrát po dvanástich rokoch. Adrenalin sa mi začal vyplavovať do celého tela a spustil obranné mechanizmy. Snažil som sa tie spomienky vedome predýchať a dostať zrychlený tep do normálu. Väčšinou to zabralo. Trochu som sa upokojil.

Zamyslený v tomto rozpoložení som za sebou zatváral čiernu cintorínsku bránku. Už-už som šiel vykročiť k svojmu autu, ktoré stálo zaparkované niekoľko metrov ďalej, keď sa mi znenazdania spoza chrbta ozval mužský hlas, trochu zastretý, akoby prechladnutý:

„Dobrý deň! Prepáčte, nevideli sme sa už niekedy?”

„Dobrý deň!” odpovedal som, otočiac sa k neznámemu, čo ma oslovil.

Ten hlas mi znel veľmi povedome, ale v tom momente som ho nedokázal priradiť k nejakej osobe. Predo mnou stál muž v zrelom veku. Mohol mať tak okolo štyridsaťpäť. Vysoký, atletická postava, švihák. Mal celotvárovú čiernu hustú bradu a okuliare so širokým rámom. Na hlave nasadená šiltovka štítom hlboko nadol, takže som mu poriadne nevidel do očí. Ako by to ani nechcel. A ten úsmev...

„Koho mi len pripomína?“ lovil som v pamäti.

„Pokiaľ sem chodíte pravidelne, tak sme sa tu, na mieste tejto povedal by som pochemúrnej reality možno už niekedy stretli,“ pripustil som.

„Na tomto cintoríne som po prvýkrát v živote. Radšej mám túto druhú realitu. Tu za plotom, tú živú. Myslím, že hľadám vás.“

„Mňa?!”

Prekvapený som sa na neho pozrel a začal si ho premeriavať skúmvým pohľadom. Nepôsobil na mňa nejakým podozrivým, či nebezpečným dojmom. Práve naopak. Postrehol som jemne zdvihnuté kútiky jeho úst, ktoré bolo vidno spod fúzov. Pripadlo mi to, ako keby sa na mne dobre bavil. Ale bolo to samozrejme veľmi decentné a mohol som sa myliť.

„Síce nerozumiem, ale nech sa páči! Hovorte, o čo vám ide?“ vyzval som ho v očakávaní nejakej banality, alebo skôr omylu.

Muž si pomaly siahol ľavou rukou do vrečka bundy.

Spozornel som.

Všimol si to. Vytiahol ruku v ktorej držal fotografiu.

„Prepáčte, nechcel som vás vyľakať. Chcem vám len ukázať túto fotku,“ pristúpil ku mne a podával mi ju. Bola to čiernobiela fotografia. A na nej...

Mráz mi prebehol po chrbáte.

V hlave mi zahučalo a myseľ odmietala prijať obraz z fotografie, ktoré jej premietali oči. Bol som na nej ja, Karol a Tomáš v spoločnom objatí okolo pliec! Sedeli sme za prestretým stolom na verande u Karola. Bolo to v lete. Dobré som si pamätal na tú chvíľu.

Bolo to deň predtým, ako Karol spadol z tej plošiny!

„Ale to sa predsa nemohlo stať! Ved' som skoro štyri desaťročia strávil na druhej strane!”

Priebeh udalostí tam šiel iným smerom. Karol zahynul s manželkou cez zimu v Tatrách. Pod lavínou. Aj Tomáš už dávno nebol doma. Pracoval v zahraničí. Stretli sme sa len krátko, na pohrebe a potom sa vrátil späť.

S Monikou sme logicky obmedzovali stretnutia s rodinami a priateľmi na minimálnu možnú mieru. Na čelo mi vystúpili studené kropaje potu. Po chvíli premýšľania a ticha som sa zmohol na otázku:

„Ako ste prišli k tomuto... tejto fotke?“

„Úplne jednoducho. Táto fotografia totižto pochádza z môjho rodinného albumu,“ odpovedal s kludom Angličana neznámy.

„Poznáte tých ľudí ktorí sú na nej?“

Chcel som ho dostať do úzkych, počítajúc s tým, že mi nebude môcť odpovedať. Bolo to logické, keďže tu táto fotografia nemohla existovať, tak ako nikdy neprišlo k tomu stretnutiu.

„Dovolíte?“ pristúpil ku mne bližšie.

Natočil som fotografiu tak, aby sme na ňu videli obaja. Muž vystrel ukazovák ľavej ruky a začal:

„Toto ste, s dovolením vy, pán Dušan. Tento z druhej strany je váš brat Karol, no a v strede... To som predsa ja, Tomáš.“

Hneď, ako to neznámy dopovedal, odstúpil odo mňa a čakal na moju reakciu. Bol som šokovaný a neveriacky zísal na „Tomáša.“ Neviem, či som pri tom nemal aj otvorené ústa dokorán.

„Vy ste...Tomáš?! To ale nie je možné,“ ledva som dostal zo seba.

„Prečo, strýko? Vlastne Dušan. Veď sám si to chcel, aby som ťa volal po mene a tykali si. No vidím, že je čas odhaliť sa,“ zasmial sa.

A teraz to bol skutočne Tomášov hlas!

Totálne zmätený som sledoval „Tomáša“, ako si skladá šiltovku z hlavy, vložil do nej okuliare a hodil ju do snehu vedľa chodníka. Potom si chytil oboma rukami bokombrady a pomaly si ich začal sťahovať dolu z tváre spolu s fúzami a nakoniec aj s celou bradou, ozývajúc sa pritom praskavý zvuk lepidla, ktoré to všetko dokonale držalo na koži. „Odhalený“ muž hodil maskovanie do šiltovky k okuliarom a slastne si vydýchol:

„Neviem, ako to tí herci môžu nosiť.“

Predo mnou stál Tomáš!

O málo starší, ako keď sme sa naposledy videli. Ale bol to on!

Srdce sa mi rozbúšilo, ani neviem, či od radosti, alebo zo strachu.

„Tomáš! Si to... naozaj ty?“ zostal som celý bez seba.

„Samozrejme, Dušan! Som to ja!“

Padli sme si do objatia a mocne sa vystískali. Obom nám vyhrkli slzy.

„Kde sa tu berieš? A prečo tá maškaráda?“

„Chcel som ťa prekvapiť, či ma spoznáš.“

„Tak to si ma fakt dostal. Dokonale. Ale počkaj. Táto fotka by predsa nemala existovať. A ani ty by si tu... Niečo tu nesedí.“

„Presne. Ako hovoríš. Ide však o oveľa viac. Teraz by si mal mať, ak sa príliš nemýlim, okolo stopäť rokov. Všet?“

„Stosedem. Ale to predsa nemôžeš... nemáš odkiaľ vedieť.“

„Ale viem. Presne od sedemdesiateho štvrtého, keď ste s Monikou prešli na druhú stranu.“

„Tomu už vôbec nerozumiem,“ cítil som sa, ako prikovaný k zemi. „To by predsa znamenalo... Ako by sa určité udalosti vôbe nestali.“

„Nielen to, Dušan. Jedna z teórií o ktorej sme spoločne uvažovali, bola o časovej špirále. Pamätáš si?“

„Samozrejme. Analyzovali sme tie situácie spredu aj zozadu ikskrát. Ale k ničomu, alebo takmer k ničomu sme sa nedopracovali.“

„Presne tak. Myslím, že som prišiel na to, čo sa dialo. A deje. Naďalej,“ veľavýznamne sa na mňa pozrel.

„No počkaj! Chceš mi povedať, že tých dlhých tridsaťdeväť rokov, čo som bol na druhej strane, nebolo? Že sa to odohralo len kdesi v mojej hlave? A čo sme spolu zažili v pohorí? Vlastne, kde si bol doteraz ty? Aj ty by si mal byť v dôchodkovom veku, nie?“ vychrlil som na Tomáša prúd ohnivých otázok, celkom vážne očakávajúc, či si zase zo mňa nechce vystreliť.

Nepohol ani brvou.

„Ja som bol tu. Tak, ako ty tam,” vyriekol pomaly a vážne. „Ja som si tvoril svoju realitu tu a ty si si ju tvoril tam,” uzemnil ma, až mi opäť prešiel mráz po chrbáte. Myseľ vydala výstrahu.

Starý pocit dal opäť o sebe vedieť.

„Tvorili si realitu? Nezávisle od seba? Môžeš mi prosím ťa vysvetliť, ako je to možné? Ako by to bolo možné?!“

„Je to jednoduché. My sme totižto... zostali tam. V určitom zmysle,” mierne kývol hlavou smerom k neďalekému pohoriu.

„Zostali tam?! A to už ako?” nešlo mi to vôbec do hlavy.

„Pamätáš, keď si odpadol na plošine? Keď sme tam boli prvýkrát?”

Prikývol som.

„Ešte nie som si istý v niektorých detailoch, ale všetko poukazuje na skutočnosť, že tam prišlo k oskenovaniu našich myslí.

„K oskenovaniu našich myslí?” zopakoval som polohlasne. „To je predsa nezmysel. Nič takého neexistuje.”

„Samozrejme. Tak ako neexistuje umelá inteligencia a časové kryštály, však?” vyslovil Tomáš s riadnou dávkou irónie.

„Chceš mi nahovoriť, že to, čo sme zažili v pohorí a aj mimo neho, nakoniec riadila nejaká umelá inteligencia?”

„Nie, to určite nie. Tu ide teraz o nás. O nás samotných. Naše prežívanie. Okrem toho, sám si sa mohol presvedčiť na druhej strane, ako to je. Že zo strany umelej inteligencie v tomto smere nič nehrozí.”

„To je pravda. S Monikou sme tam nezistili žiadne anomálie. Počkaj! Že by mi dedo Michal klamal?” zneistel som. „To by nedávalo zmysel...”

„Neviem, Dušan, čo ti dedo Michal prezradil. Ale viem, že to, o čom ti hovoril, nemusela byť skutočnosť. To si chcel len ty, tvoja myseľ, aby to tak bolo. Tvoril si si vlastnú realitu. Aspoň čiastočne.”

„Tomu už prestávam rozumieť,” bol som úplne zmätený. „A prečo len čiastočne? Tak tomu už vôbec nerozumiem.”

„Lebo nevieme, odkiaľ sa vzali kryštály. Tie sú totiž našim najväčším fyzickým dôkazom. A samozrejme aj toto pohorie,” naznačil hlavou ponad cintorín, smerom k lesu.

„Ale mne dedo Michal povedal, že tie kryštály našiel on. V kameňolome, keď bol ešte mladý. Nespomenul som to?”

„No dofrasa! Tak to je ešte väčšia komplikácia, ako som si myslel!”

„A nezabúdaj aj na to, čo nám Jozef zistil o ich pôvode. Vykazovali, že „sú odtiaľto a aj nie sú odtiaľto.””

„Nezabudol som. Vieš čo, Dušan? Musíme si to rozobrať niekde v teple. Už mi je dosť zima na takéto premýšľanie.”

„Pravda, aj mne. A nie je to len zase vytvorenie si, ako ty hovoríš „svojej reality?” Lebo zatiaľ si ma nejako vierohodne nepresvedčil a vlastne ani si mi poriadne nevysvetlil tú svoju teóriu.”

„O to ide. Pozývam ťa k sebe na obed. Veď to máš po ceste.”

„Dnes? Teraz?” naozaj ma prekvapil.

„No a čo? Ideš snáď do roboty? Už si dávno na dôchodku, alebo nie? To je jedno. Veď sú sviatky. Teraz sú predsa všade dovolenky. A okrem toho, mňa z matkinej strany nikto nepozval k sebe. Dávno na mňa zabudli. Určite si sa dozvedel, čo sa stalo s rodičmi. My dvaja sme si najbližší, ako viem,” logicky mi argumentoval tým svojským spôsobom, ako to bolo pre neho typické, zdvíhajúc popritom zo snehu svoje bradaté maskovanie.

„Áno. Je mi to ľúto. Zistil som to pri vybavovaní dokladov. Na druhej strane to nebolo o nič lepšie. Porozprávam ti potom. Máš pravdu, Tomáš,” uznal som a položil mu ruku na plece. „Úplne som zabudol. Tak poďme.“

Vykročili sme smerom k našim autám.

„Bývaš tam, kde...” zneistel som.

„Pravdaže. Aj ty parkuješ tiež stále rovnako, v smere jazdy, nie?! Tuším si začal mať obavy, či som ja ja a ty ty.”

„No, to ale je definovanie. Jaja a tyty. Alebo Jája a Pája”, rozvinul som,

načo sme sa obaja rozrehotali.

Už sme prichádzali k autám, keď som si uvedomil, že nás niekto mohol spozorovať a pohoršiť sa. Bolo predsa dvadsiateho štvrtého a ľudia v tento deň majú vo zvyku chodiť na hroby. Našťastie tu okrem nás nebolo ani nohy. A aj keby. Nikto nás tu predsa nemohol poznať.

„Chod' prvý,” vyzval som Tomáša.

Nasadli sme každý do svojho auta a pobrali sa domov, teda k Tomášovi. Celou cestou som pri počúvaní country premýšľal o tom, ako sme preberali rôzne teórie s Tomášom v súvislosti s čiernymi kameňmi a kryštálmi. Iste, spomenuli sme aj možnosť života v simulácii či teóriu hologramu. Ale toto predsa len nebol žiadny Matrix. Začali mi vrtáť v hlave Michalove slová o kameňolome a kryštáloch. A to, čo mi povedal o gravitácii v Tribeči.

„Mohol sa v niečom mýliť? Alebo tvrdenie o umelej inteligencii bola len jeho domnienka, či teória?”

Bol som samozrejme zvedavý, na čo prišiel Tomáš. Radšej som vedome potlačil tento smer uvažovania. U Tomáša bude dosť času všetko prebrať.

„Tak, vitaj u mňa. Počítam, že si stále verný svojmu čajíčku, však? A do pollitráka,” uvítal ma Tomáš už doma, keď sme sa zložili.

„Ako hovoríš. Niektoré dobré zvyky zostávajú rovnaké tu aj tam. Aspoň niečo je nemenné a stabilné,” odpovedal som mu, pomaly si sadajúc na drevenú masívnu stoličku pri stole.

„No, ja by som si ani tým nebol taký istý.”

„To je slovo do boja. Ale viem na čo myslíš. A som zvedavý, čo si robil, keď som tu nebol. Budoval si si kariéru?”

„To isté som sa chcel spýtať aj ja teba. Zaujímavá zhoda. Nepripomína ti to náhodou niečo?”

„Nestraš, prosím ťa! Toto by sme snád' už mať za sebou. Tu predsa nie sme v lese,” oponoval som mu.

„Tak, nech sa páči,” Tomáš položil doprostred jedálenského stola podnos

s dvoma čajmi a sadol si oproti.

„Ďakujem. Asi by som mal začať najskôr ja,“ ponúkol som sa. „Bude to jednoduchšie. Dúfam.“

„Dobre, veď času máme dosť. Ešte moment,“ vstal zo stoličky a prešiel ku stolíku s počítačom. Vzal z neho niečo a vrátil sa. Položil na stôl dve perá a niekoľko čistých hárkov papiera. „Myslím, že sa nám zídu. Keď nám niečo napadne. Hocijaká maličkosť, banalita, či aj nezmysel. Zapišeme si to, aby sme sa k tomu podľa potreby vrátili,“ navrhol.

„To je dobrý nápad,“ pochválil som ho. „Tak, aj by som mohol začať. Ale najprv, na zdravie!“

Vzal som si svoju šálku čaju, pozdvihol ju a odchlípol si. Tomáš ma nasledoval a ja som sa pustil do rozprávania. Vzhľadom k tomu, čo sme už spolu preskákali, som nemusel začínať od Adama. Potrebovali sme si len navzájom potvrdiť spoločné dejové línie. Tomáš pozorne počúval, jemne si pritom hryzúc spodnú peru a občas si niečo poznačil na papier. Keď som skončil, vzal hárok papiera do ľavej ruky a preletel po ňom pohľadom. Videl som, že nejako veľmi ho nemal popísaný.

Čakal som.

Na otázky.

„Takže,“ začal, „dedo Michal ti povedal, alebo lepšie povedané tvrdil, že tie kryštály pôsobia na náš mozog. To sme sa viac-menej domnievali aj my dvaja. A nie raz, však?“

Prikývol som súhlasne hlavou.

„Ale pôsobia len na niektorých, nie na všetkých. A vraj s manželkou vypátrali, že ich pôvod je v minulosti a viaže sa to na obdobie, keď bolo pohorie takmer komplet obývané. To súhlasí, pretože podľa najnovších archeologických výskumov bol Tribeč naozaj husto osídlený, takmer bez lesov. Je zaujímavé, že o tom máme len málo písomných záznamov a už takmer nijaké, kam sa obyvatelia pohoria tak rýchlo vyparili.“